

Na posebno željo dá podpisani centralni odbor radovoljno potrebne podatke in nasvete.

Centralni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 1. svečana 1885.

Karol baron Wurzbach-Tannenberg,
predsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.

Občni zbor c. k. kmetijske družbe

28. dne januarija 1885.

Gospod družbeni podpredsednik Jos. Fr. Seunig otvoril je občni zbor na mesto obolelega družbenega predsednika gosp. barona Wurzbacha ob 11. uri dopoldne. S svojo navzočnostjo počastila sta občni zbor gg. deželni predsednik baron Winkler in deželni glavar grof Thurn.

Predsednik g. Seunig pozdravi zbrane ude ter naznanja, da so skoraj vse c. kr. kmetijske družbe v Avstriji imenovalе svojim zastopnikom pri zboru gosp. bar. Wurzbacha, hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo g. tajnika Gustava Pirca in c. k. kmetijska družba v Innsbuku g. odbornika Brusa.

K drugi točki programa: „Poročilo o delovanju centralnega odbora“ poprime besedo družbeni tajnik Gustav Pirc: Visoki zbor! Ker so gg. članovi kmetijske družbe dobili uže tiskano poročilo o delovanju centralnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske od poslednjega občnega zbora 21. novembra 1883. leta do konca 1884. leta, uže kot prilogo „Kmetovalcu“ in „Oeconomu“, zato prosim sl. zbor, da me oprosti branja celega poročila, ter da le nekoliko omenim dveh drugih važnih zadev. Prva je imenovanje vrtnarja za poskuševalni vrt na Poljanah. Centralni odbor je uvidel potrebo preustrojenja družbenega vrta, ter je po daljših razpravah pritrdil nasvete, da se vrt spremeni v veliko drevesnico, iz koje dobivali bodo kranjski gospodarji deloma brezplačno, deloma proti nizki ceni dobro sadno drevje. Ker je pa v izpeljavo tega načrta v prvi vrsti bilo potrebno nastaviti vrtnarja, ki je vešč v vseh sadjarskih opravilih, razpisal je glavni odbor to službo ter izmed raznih kompetentov si izbral vrtnarjem Josipa Urbančiča iz Trnovega.

Druga zadeva, katere hočem omeniti, je današnja izložba sušenega sadja gospoda grofa Attemsa. Glavni odbor vé, kakošno važnost ima sadjarstvo za našo deželo, zato ga je to tudi napotilo, da je odposlal meseca novembra p. l. gosp. odbornika dr. Poklukarja in mene v Gradec k shodu c. kr. društva avstrijskih pomologov, da se tam podučiva o zdajšnjem stanju sadjarstva, posebno pa zato, da si ogledava osrednjo postajo za razpečevanje sadja in zelenjade v Liebenau-u pri Gradcu. Glavni odbor vé, ako priporoča gospodarjem se poprijeti sadjarstva, da mora tudi on ob enem preskrbeti in omogočiti razpečevanja sadjarskih pridelkov. Ob priliki dobrih letin, kakor na pr. letos, ko je vsled obilega sadja le težko sadje po dobri ceni v denar spraviti, priporoča se sušenje sadja. Zdajšnji pri nas običajni način za sušenje sadja je še po vsem nedostaten, izdelek za kupčijo skoraj popolno nerabljiv. Sušenje sadja po amerikanskem načinu dá pa jako lep izdelek, kakor se gospodje člani iz razstavljenega sadja zamorejo prepričati, in kmetijski družbi bode zavod grofa Attemsa v Liebenau-u v tej stroki uzor, po katerem se bode ona po svojih skromnih močéh ravnala.

Predsednik Seunig popraša, ali kedó k tej točki programa želi govoriti, in ker se nihče ne oglasi, pozivlje gospoda odbornika Brusa. ki je društveni blagajnik, da poroča o tretji točki programa: „Predlog družbenega računa za leto 1883. in proračun za leto 1885.“

Ker je tudi računski izkaz družbe tudi uže dlje časa v rokah, poroča g. Brus le na kratko ter končno prosi, da se izkaz odobri.

Računski izkaz se soglasno odobri.

(Dalje prihodnjič.)

So li dvojčki za pleme?

Navadno kmetovalci dvojčkov samic ne puščajo na pleme. Časih pa je človeku le žal takšno teličko mesarju dati, posebno če je žlahtnega plemena, ki je le za drag denar dobiti. Zato bi dobro bilo skušnje v tej reči nabrati in objaviti, da se vedo ljudje po njih ravnati. V obče moremo reči, da so samice ali teličke od dvojčkov za pleme nesposobne, bikiči pa v ta namen dosti dobri.

Tako se je izrekel govedorejec na glasu v Grestenu. Za njim so nekateri nalašč poskusili s telico od dvojčkov pa so isto morali ob konci priznati. Telica je bila tri leta stara pa se ni gonila nič. Od drugod so isto izvedeli, da takšne telice se niso gonile, dokler jim niso dražilnih zdravil dali. Drug živinorejec je imel tako telico, ki se ni gonila do 2½ leta starosti in je bika sprejela le, ko so ji španijolskih muh dali, vendar ni kazala nobenih znamenj pojatve in tudi breja ni postala. Samostan Zwettel je imel kravo vzrejeno od dvojčkov pa potem se ni več gonila in so jo morali mesarju dati, čeravno je bila tako lepa, da so ji na razstavi v Edelhofu premijo prisodili. Temu nasprotno poročajo iz Hrvatskega o treh telicah, ki so bile od dvojčkov in trojčkov vzete pa so vse rade breje postale. Zanimivo bi torej bilo in prav, ko bi več takih skušenj se nabralo in objavilo. Dr. Rueff pravi, da takšne telice od dvojčkov uže od začetka nimajo dovolj dobro razvitih spolovil, marveč uže z napačnimi, neozdravljivimi spolovili pridejo na svet.

Kmetijske novice in izkušnje.

* *Josip Svetič, iz Kranjskega doma*, eden iz med najboljših izvedencev za umetno rejo rib, sprejel je jako častno mesto, katero so mu ponudili v severni Ameriki. Svetič je bil dosedaj vodja največjega zavoda za umetno rejo rib, kar jih je v Evropi, namreč v Scharnstedt-u na Hanoveranskem.

* *Odbor vinarskega kongresa* je v svoji zadnji seji sklenil, prihodnji avstrijski vinarski kongres sklicati 1. 1886 v jeseni in sicer v Bozen na Tirolsko.

* *Občni zbor c. kr. kmetijske družbe Kranjske* bil je v sredo 28. t. m. Podrobneje poročila prinesemo v prihodnjem listu.

* *V. razstava pitane živine na Dunaji* bode kakor dosedaj v prostorih osrednega živinskega semnja v St. Marksu in sicer v času od 27. do 29. marca.

* *Odbor deželne razstave v Buda-Pešti* naznanja, da se je obrok za uglaševanje živali, koja se misli razstaviti, podaljšal do konca svečana t. l.

naprave cepilnega mazila na tem mestu ne bodem obširneje popisoval. Vsa ta, ravno imenovana sadjarska dela in opravila morejo se najgotoveje po dejansko-praktičnem poduku priučiti, a po večkratnem vežbanji pa tudi ročno in točno prisvojiti. V to svrho koristno delovati bi gotovo ljudska šola na deželi zadnja biti ne smela.

Le-sem mi je še to-le opomniti: Kedar so bili cepiči 10—12 centimetrov dolge poganjke razvili, naj se obveze na precepljenih mestih nekoliko odjenjajo; a ko so se pri precepljevanji prizadete rane dobro obile in zarastle, naj se tudi te obveze raz drevó popolno odstranijo. Prvo leto naj se, razun enih poganjkov, kateri bi utegnili poganjkom na žlahtnih cepičih napotje delati, vsi drugi pri miru rasti pusté.

V drugem in tretjem letu nam je pa polagoma vse izrastke in ostale veje prevodnice prejšnje drevesne (sadne) sorte raz drevó odstraniti razun onih, katere bili bi pri prvem precepljevanji morda za precep na poznejši čas pustili.

Ako se nam je precepljevanje dobro in pošteno obneslo, pričakovati moremo brez posebnih nesreč z vso gotovostjo uže v tretjem ali četrtem letu potem lepe omlajene drevesne vejine krone, katera nam ob enem tudi uže po nekoliko novih sadežev obrodi in daje.

(Dalje prihodnjič.)

Občni zbor c. k. kmetijske družbe

28. dné januarija 1885.

(Dalje.)

Tajnik g. Pirc poroča v imenu glavnega odbora o četrti točki programa: „Poročila in predlogi podružnic in predlogi posameznih družbenikov po prepisu §. 19 družbenih pravil.“

Podružnica novomeška stavi tri predloge, koje utemeljuje g. Ogulin pismeno, ker je zaradi slabega vremena zadržan se osebno zbora vdeležiti.

Prvi predlog novomeške podružnice se glasi: Vinarska in sadjarska šola se naj ustanovi v bližini Novega mesta.

Gosp. Ogulin utemeljuje svoj predlog s tem, da namen take šole ne bode le teoretično in praktično podučevanje učencev v šoli, ampak največ, kmeta podučiti z izgledi, ki jih bo videl pri dobro vrejenem šolskem posestvu. Razširjevanje trtne uši na Dolenjskem je pa vzrok, da je nujnost ustanovitve take šole še silnejša postala.

Gosp. odbornik Robič misli, da ni treba nikakoršnih sklepov o tej zadevi, ker je deželni zbor uže v tej zadevi storil svoj sklep in je uže razpisano, naj gospodarji, ki imajo pripravna posestva, stavijo svoje ponudbe deželnemu odboru. Naj se predlog le na znanje vzame.

Deželni predsednik gosp. baron Winkler pravi, da je deželni odbor vladi uže predložil predlog, da se ustanovi kmetijska šola za Dolenjsko. C. kr. vlada bode predlog pri ministerstvu toplo podpirala in o vspešnem izidu ni dvomiti. Ministerstvo poljedelsko dovolilo je uže velike svote za kmetijsko šolo na Gorškem, torej tudi Kranjski ne bode odreklo podpore.

Tajnik g. Pirc pravi, da bode gotovo vplivalo pri volitvi kraja za šolo, sposobnost ponujane posestva. Vsi dolenjski okraji potegujejo se za to, da dobijo šolo v svojo sredo, do kar jih napotita dva vzroka. Prvič prinesla bode šola v dotični okraj nekaj denarja, drugič bode pa korist šole vživala bližnja

okolica šole, kajti za napredek v kmetijstvu ne bodo toliko storili nje učenci, kakor praktični izgledi, ki jih bodo imeli kmetje v dobro obdelanih velikih zemljiščih.

V očigled veliki in neizogiblivi nevarnosti, ki preti dolenjskemu vinarstvu, po trtni uši bode pa prva in najvažnejša naloga nove kmetijske šole na Dolenjskem, kmete podučiti, kako naj s trtno ušjo ravnajo. To nalogo izvršiti zamogla bode pa šola edino le v okraji, kjer je uže trtna uš.

Pri glasovanji vsprejme se predlog g. Robiča.

Drugi predlog novomeške podružnice je: Ker je pri zmirom bolj razširjajočem se okuženju vinogradov po trtni uši edino sredstvo, da se ohrani vinarstvo na Dolenjskem, ako se sadé amerikske trte, katerih se trtna uš ne prime, naj bi se za deželno vinarsko in sadjarsko šolo na Slapu, kakor za jednako šolo, ki se ima na Dolenjskem ustanoviti, dovolila posebna remuneracija, da se imenovane trte odgojujejo.

Gosp. Ogulin v pismenem utemeljevanji tega predloga pravi, da ogerska in hrvatska vlada, kakor tudi francoska in nemška vlada jako previdno ravnajo o tej zadevi. Ustanovile so si uže mnogo trtnih šol za nasad amerikske trte. Na Dolenjskem uničilo se bode po trtni uši vsa vinoreja, ako se proti temu ne zavaruje po amerikske trtah. Vinograde preiskavati, kakor se je to lansko leto zgodilo v Kostanjevici, je popolnem brezvspešno, in ako se preiskovanje vrši takrat, ko mrčes preletava, se le zanaša v kraje še ne okužene. Vlada, deželni odbor in hranilnica naj se tedaj naprosijo, da dovolijo subvencije za nakup amerikske in naj se brezvspešno preiskavanje opusti.

Gosp. dr. Sterbenc podpira ta predlog, kateri se tudi vzprejme.

Novomeška podružnica stavi 3. predlog: Pošlje naj se na državni zbor peticija, da bi se posestnikom onih vinogradov, kateri so poškodovani po „Peronospora viticoli“ nekoliko davka odpisalo.

Gosp. Ogulin ta predlog pismeno podpira opisovaje, kako škodljiva je „Peronospora viticola“ za vinograde. Kakor hitro list odpade po tej bolezni, grozdje ne dozori več in tudi trs omaga. Zato se v Ameriki bojé bolj „Peronospora“, nego trtne usi. Leta 1880. se je ta bolezen v dolenjske vinograde vgnjezdila in več ko 50% navadnega pridelka uniči Peronospora v vinogradih, zato je predlog popolnem utemeljen.

Tajnik g. Pirc ta predlog novomeške podružnice zboru posebno priporoča, ker je škoda storjena po tej glivici posebno velika in tudi Notranjci imajo veliko škodo zaradi nje v svojih vinogradih. Vendar bi se usojal nasvetovati krajši pot, to je, da bi se sklenilo enako c. kr. deželnemu kulturnemu svetu v Insbruku, obrniti se na c. k. finančno ministerstvo s prošnjo, da bi se trtna bolezen „Peronospora viticola“ smatrala za novo sovražnico trte, na kojoj ozirati se ni bilo mogóče pri določevanju čistega katastralnega donosa, nadalje z ozirom na to, da ta gljivica provzroči veliko škodo, naj sl. c. k. finančno ministerstvo to zeló uvrsti med one elementarne nezgode, vsled katerih se davek odpisuje.

Predlog se s to nasvetovano preuredbo sprejme.

(Dalje prihodnjič.)

da drevesno šipo, ko smo jo enkrat pravilno priredili, ako nam je le mogoče, s tenko plastjo preperelega gnoja, z listjem, čreslom, mahom ali pa lanenim pezdijem, kakor tudi drugimi enakimi rahlimi tvarinami čez in čez na lahko pokrijemo. Taka odeja ne sme se pa nikdar drevesnega debla samega dotikati, zakaj? — bilo je uže o svojem času v „Novicah“ povedano. — Imenovana odeja šipe okolo sadnega drevja pa ne koristi istemu le s tem, da zemlja pod njo vedno rahla ostane in se na njenem površji (pod odejo) ne more ob suhem vremenu trda skorija napravljati, kakoršna bi vhod zraku v zemljo zabranjevala, nego zabranjuje ob enem tudi razvoj plevelu in zemljo vedno enakomerno vlažno ohrani.

Ravno to pa je osobito pri novih sadnih nasadih (na novo posajenem sadnem drevju) ob suhem in vročem poletju prevelike važnosti, če pomislimo, da je enakomerna vlažnost zemlje razvoju novih drevesnih korenin brezpogojno potrebna, ter da nježne korenice „sesalke“ drevesni živež ali hrano le v tekoči obliki iz zadosta vlažne zemlje srkati in piti morejo. Taka odeja šipe okolo sadnega drevja ima poleg ravno naštetih dobrodejnih učinkov tudi še to posebno dobro lastnost, da v hudih, ostrih in mrzlih zimah pod njo zemlja okoli drevesnih korenin prehitro in pregloboko ne zmrzne in se ob enem pomladi, tudi polagoma otaja, s čemur so nježne drevesne koreninice pred pozebom obvarovane.

(Dalje prihodnjič.)

Občni zbor c. k. kmetijske družbe

28. dne januarija 1885.

(Dalje.)

Podružnica postojinska stavi do občnega zbora prošnjo, da se sklene iz državne subvencije za leto 1885. kupiti bika muricodolskega rodú, koji bi se podružnici brezplačno oddal.

Gosp. blagajnik Brus omeni, da je postojinska podružnica pred kratkim po svojih računih izkazala stanje svojega premoženja, katero znaša 322 gold., s kojim denarjem zamore vendar uže sama bika kupiti. Družba ne more samostojno in brez sporazumljenja s c. kr. poljedelskim ministerstvom spremeniti določil o podporah. Predlogi v razdeljenji državne podpore poslati se morajo ministerstvu v potrdilo, pri posvetovanji odbora za subvencije navzoča sta pa zmirom zastopnika vlade in deželnega odbora.

Gosp. dr. Sterbenc podpira predlog podružnice. On pravi, da je edina nada pivškega kmeta živinoreja, koja se pa toliko časa ne bode izdatno zboljšala, dokler se ji ne uvede dobrih, za pleme sposobnih bikov.

Predsednik Seunig omenja, da so predložile glavnemu odboru enako prošnjo tudi občine bistriške doline. Glavni odbor je sicer to prošnjo gorko podprto odposlal sl. c. kr. ministerstvu, ali on ima le malo upanja, da se prošnja vsliši.

Gosp. Lavrenčič iz Postojine meni, da predlog, kakor ga je podružnica stavila, ni pravi, kajti on je bil navzoč pri občnem zboru podružnice v Postojini, a tam je le slišal ukrep, vsled katerega se ima kmetijska družba prositi, da ona na račun podružnice kupi enega bika muricodolskega rodu ob priliki, ko bode družba za-se plemensko goved kupovala.

Tajnik gosp. Pirc navede, da je po njegovem mnenji sedanji način porabe državne subvencije za živinorejo za sedaj dober. Ako bi se sklenilo, plemenske bike občinam zastonj oddajati, sledilo bi iz tega pre-

mного neprilik. Vsaka občina štela bi se zaradi tega, da dobi bika zastonj, med najrevnejše v celi deželi, neprilikam bi se izogniti dalo le s tem, da se vsem občinam enaka pravica prizna. Ako se pomisli, da na Kranjskem rabimo okolo 1500 bikov in da bi se dalo iz državne subvencije nakupiti vsako leto 10 bikov, prišle bi občine, ki so uže dobile bika, vnovič še le čez 150 let na vrsto. Koliko bi en bik čistega rodú, ki je k večem dve leti v rabi, zamogel v teku 150 let izboljšati domače pleme, to vsak zamore sprevideti. Dalo bi se še navesti veliko enakih neprilik, zato naj se pa sedanji način porabe državne podpore ne zame-tava, vsaj toliko časa ne, dokler ne dobimo nove postave v povzdigo živinoreje. Imamo pa enkrat to postavo, potem se bode pa moralo drugače delati z podporo.

Pri glasovanji se predlog postojinske podružnice ne sprejme, obljubi se pa podpora pri nakupu enega ali dveh bikov muricodolskega rodú.

Podružnica metliška stavi tri predloge.

Prvi predlog se glasi: „Živina nakupljena iz državne podpore, postavi naj se na dražbo letos v Metliki ali Črnomlji, če pa drugače ni mogoče, vsaj v Novem mestu.“

Tajnik gosp. Pirc misli, da o tem predlogu ni treba govoriti, ker je glavni odbor v tem smislu uže storil ukrep.

Drugi predlog metliške podružnice je: kmetijska družba naj na to dela, da iz vseh dolenjskih okrajev, kjer se ljudje z vinarstvom pečajo, gre nekaj sposobnih osob v kostanjeviški okraj, kodar se podučé o trtni uši na mestu, to je, v vinogradih, v katerih je ta mrčes uže zaploden.

Tajnik gosp. Pirc naznanja, da je v smislu tega predloga uže c. k. vlada potrebno ukorenila, ker bode še v teku prihodnje spomladi en tečaj za poduk o trtni uši ustanovljen v krškem okraji in eden v pripravnem kraji na Notranjskem. Vdeleženci tega tečaja dobili bodo od vlade plačano poštnino in dnino.

Tretji predlog metliške podružnice so glasi tako: „Glavni odbor naj ljudskim šolam brezplačno cepiče podeli, ker oni iz Slapa naročeni so predragi.“

Tajnik gosp. Pirc opozori, da cepiči iz Slapa nikakor niso tako dragi, zastonj oddati pa nima pravice vodstvo šole, niti deželni odbor, kajti vsi pridelki slapške vinarske in sadjarske šole so grofa Lanthierija. Manjše zneske v prospeh sadjarstva pa kmetijska družba vsako leto deli, žalibog se pa mora zabilježiti neprijetna izkušnja, da se vzlic dovolj razglašenim oklicem za take podpore oglasi komaj pet ljudskih šol. Sicer je pa krška razstava pokazala, da je na Dolenjskem uže veliko sadnega drevja prav dobrih sort le oči je treba odpreti in nekoliko potruditi se, pa se doma dobi potrebno število cepičev.

Podružnica cirkniška na Notranjskem stavi predlog: C. kr. kmetijska družba naj pri sl. vladi potrebno ukrene, da se zabrani velika škoda, ki jo dela v preobili meri držana divjačina, posebno v prostorih na novo pogojsdenih.

Tajnik gosp. Pirc meni, da v tem ni treba sklepati, ker gozdna postava in postava za pokončevanje divjačine od 20. decembra leta 1874. uže dajo kmetovalci sredstva v roki, s kojim se zamore pred tako škodo obvarovati.

Podružnica cirkniška nadalje predlaga: C. kr. kmetijska podružnica naj se za to poteguje,

da bode občinam moč dana, se braniti proti poljedelskim tatovom.

Tajnik gosp. Pirc pové, da imamo v tej zadevi uže postavo iz dne 7. januarja l. 1875., katera daje občinam pravico, nastaviti zaprisežene poljske čuvaje. (Konec prihodnjič.)

Šolske stvari.

Šolstvo slovensko v budgetnem odseku državnega zbora.

Dne 31. pret. meseca imel je finančni odsek zopet sejo in pri točki „učiteljska izobraževališča“ je zopet govoril poslanec dr. Tonkli blizo tako: „Govoriti moram o učiteljskem izobraževališči v Mariboru. Ta zavod ima nalog, izobraževati učitelje za ljudske šole na južnem Štajarskem, kodar bivajo Slovenci in kjer so toraj šole slovenske. Po pameti bi se moralo soditi, da je na tem zavodu učni jezik tisti, v katerem imajo pripravniki po dovršeni pripravnici učence podučevati, toraj slovenski. Ali pri nas ne velja logika, ker podučujejo se na tem zavodu pripravniki v vseh predmetih le v nemškem jeziku; le slovenski jezik se v slovenščini podučuje in še to po učitelji, kateri za slovenščino še izprašan ni. Kako je mogoče, da se pripravniki na tem zavodu slovenskega jezika toliko naučijo, da morejo po tem v ljudski šoli v slovenskem jeziku mladino podučevati, to mi ni umevno.“

„Na učiteljskih izobraževališčih v Ljubljani, Gorici in Kopru podučujejo se vsaj nekateri predmeti v slovenskem jeziku, in sicer drugi predmeti v Gorici in drugi v Ljubljani, tako, da se v vseh teh izobraževališčih skupaj podučujejo vsi predmeti v slovenskem jeziku razen pedagogike, ki se podučuje v nemškem jeziku. Iz tega sledi, da ni nobene zapreke — razen vladine volje — vpeljati slovenski kot učni jezik vsaj za nekatere predmete tudi na učiteljskem izobraževališči v Mariboru. Ker je nujna potreba dokazana, da se tudi ta zavod preuravna in vpelje vsaj za nekatere predmete slovenski učni jezik, moram zahtevati, da se ta zavod po načinu takih zavodov v Ljubljani in na Primorskem prestroji, da bo tako mogoče izgojiti potrebnih slovenskih učiteljev za slovenske ljudske šole na Štajarskem.“

Po tem je še nadalje dokazoval potrebo, da se v Gorici sezida novo šolsko poslopje za tamošnjo žensko izobraževališče in ž njo združeno dekliško šolo, in sicer na Werdenberškem vrtu.

Odgovoril je na to vladni zastopnik sekcijski načelnik Fidler, da so razmere na Štajarskem vse drugačne nego na Kranjskem in Primorskem, in da toraj se ne dá zavod v Mariboru po tem kopitu prestrojiti. Tudi, pravi, ne zahtevajo tega tamošnje šolske oblasti in deželni zbor, na katerem je treba ozirati se, in da v Mariboru je zraven 82 slovenskih okolo 47 nemških pripravnikov; do sedaj ni se pokazalo pri učiteljih neznanje slovenskega jezika, in da če bi to pozneje na dan prišlo, bo vlada za to skrbela, da se bo bolje slovenščina podučevala.

Gledé novega poslopja za pripravnico v Gorici — pravi on — je vlada potrebne korake storila, da se to izvrši na rečenem mestu.

Poročati vam hočem še to, kar se je nadalje v finančnem odseku godilo, ker to, kar se vrši v javnem zboru, itak lahko iz časopisov posnamete.

Pri poglavji — o obrtniških šolah — je predlagal poslanec vitez dr. Tonkli, naj bi ministerstvo podporo za pleteniško šolo v Foljanu (Fogliano pri Zagradi)

zvišalo od 400 na 600 gold. in naj bi jo prevzelo s časom v državno oskrbnništvo, ker drugače ta koristna šola ne more obstati, in mora leto za letom za denarne podpore moledovati pri vladi in pri deželnem odboru. Naučni minister je obljubil povišanje denarne podpore do 600 gold. za leto 1885.

Gledé suplentov na srednjih šolah je sprožil poslanec dr. Matuš vprašanje za poboljšanje plač vsaj tistim suplentom, kateri imajo izpite in služijo uže po več let ter namestujejo stalne učitelje. Ta misel je našla odmev od vseh strani in vsi so podpirali predlog, da bi se tem učiteljem plača zboljšala.

Poslanec dr. Klaič je obžaloval povišanje šolnine za dijake na srednjih šolah in poudarjal, da s tem sredstvom se ne zapreči preobilno obiskovanje srednjih šol, pač pa bi se ta namen dosegel s tem, da bi se učne tirjateve intenzivno zvišale.

Dr. Tonkli je tudi obžaloval povišanje šolnine ali izrekel se je odločno proti zvišanju učnih tirjatev, ker učenci na srednjih šolah so uže sedaj tako preobloženi, da telesno in duševno trpijo. Pristavil je, da na Primorskem gimnazije še niso preveč obiskovane, kar dokazuje to, da tam je še vedno pomanjkanje juristov in duhovnov.

Pri obravnavi o šolskem nadzorstvu je vitez dr. Tonkli grajal protipostavno postopanje vlade gledé deželnega šolskega sveta goriškega, katerega je vlada proti deželni postavi prenesla v Trst; poudarjal je neprilike, ki iz tega nastajajo, da so vsi spisi v Trstu, do katerih ne morejo priti udje deželnega šolskega sveta, v Gorici bivajoči, in pa večje stroške, katere vzročujejo potnine za 4 gospode, ki morajo k sejam prihajati iz Trsta v Gorico. Še posebna napaka pa da je to, da ne ume deželni šolski nadzornik za srednje šole slovenskega jezika in da ne more toraj nadzorovati učiteljev, kateri slovenščino podučujejo, katera napaka je tem večja, ker tudi gospoda ravnatelja srednjih šol slovenskega jezika ne umeta, ter je konečno zahteval, naj se postavni stan v Gorici zopet umesti.

O dohodkih in stroških o šoli je poročal zopet poslanec dr. Tonkli. Na vprašanje, kaj je vlada storila, da bi se zopet vpeljala živinska sol po nizki ceni, katera je za živinorejo neobhodno potrebna, odgovoril je finančni minister, da niso še končane poskušnje s soljo, za to pripravljeno, in da toraj ni bilo še mogoče take soli vpeljati.

Na to se sprejmeti sledeči resoluciji:

„Pozivlja se vnovič vlada, da stopi s kraljevo vlado ogersko v pogajanje za znižanje cene za sol, in da poroča o izidu, prej ko mogoče, državnemu zboru.“ „Pozivlja se vlada, da se dogovori s kr. vlado ogersko za vpeljanje živinske soli!“

Iz vseh teh poročil se bodo častiti bralci prepričali, da poslanci v državnem zboru vestransko skrbijo za zboljšanje stanja svojih volilcev na duševnem in na gmotnem polji, in da se ne more njim v greh šteti, ako ne morejo vsega doseči,

Slovenska Matica.

Odborova seja „Slovenske Matice“

dné 14. februarja.

Seje se je udeležilo 12 odbornikov, med njimi jeden unanji (g. L. Svetec).

Odbor vzame na znanje, da se je zapisnik zadnje odboro ve seje po gg. verifikatorjih potrdil, in da je imel

Čemu je namenjeno odvodênje, znano je na splošno našemu kmetovalcu, vendar pa ni podrobneje jasno, zakaj in kako se naj voda iz premokrih zemljišč odpeljava. Neznani so mu toraj vzroki prekoristnega učinka odvodênja in istotak mu je neznana praktična izpeljava odvodênja, kajti zboljšanje plodovitosti zemljišč po odvodênji zapopadeno ni v enostranski odpravi vode, marveč le v pravem gospodovanji nad vodo, v pravi razdelbi in porabi vode!

V sledečih vrsticah stavl sem si nalogo, v kratkih potezih pojasniti prvo vprašanje, tikajoče se učinka in koristi odvodênja zemljišč.

(Dalje prihodnjič.)

Občni zbor c. k. kmetijske družbe

28. dné januarija 1885.

(Konec.)

Podružnica jeseniška predlaga: C. kr. kmetijska družba naj napravi v teku tega leta, najbolje meseca septembra, premiranje goveje živine v Kranjski gori.

Tajnik g. Pirc podpira ta predlog tem bolj, ker on vé, da posestnikom tu ne gré za visoka darila v denarji, ampak več za čast, kar je gotovo pomenljivo. Tajnik predlaga to zadevo v rešenje prepustiti glavnemu odboru. Predlog se sprejme.

V rešenje 5. točke obravnav: Volitev enega odbornika v centralni odbor namesto po §. 22 družbinih pravil izstopivšega, volil se je vnovič gospod Rajko Kastelic.

K 6. točki dnevnega reda: Priznanje častnih diplom za hvalevredne zasluge v poljedelstvu, predlaga tajnik g. Pirc v imé centralnega odbora od podružnic nasvetovane sledeče gospode, katerim zbor enoglasno priznanje izreče:

Ivan Lapajne, vodja meščanske šole na Krškem in Anton Ogulin v Rudolfovem, oba za odlično prizadevanje za regionalno razstavo v Krškem; dr. Jurij Sterbenc, župnik v Hrenovicah, Peter Kraigher, posestnik v Orehku, oba za pospeševanje sadjarstva; Alojzij Lavrenčič, posestnik v Postojini, za pospeševanje živinoreje in za vzgledno gnojišče; Ignacij Stefin, posestnik v Zalogu, za pospeševanje konje-reje; Alojzij Dekleva, posestnik v Postojini; Janez Sajovic, župnik v Slavini; Janez Dekleva, posestnik v Petelinah in Janez Sajovic, posestnik v Starivasi, vsi štirje za pospeševanje čebelarstva; Sken-der Ličan, posestnik in trgovec v Ilirski Bistrici, za pospeševanje sadjarstva in vinarstva in napredek v kmetijstvu, posebno v živinoreji; Janez Urbančič, posestnik v Trnovem, za umno sadjarstvo in vinarstvo; gosp. Knapp, vodja c. k. spodnje gimnazije v Kočevji, in Jožef Rancinger, posestnik glažute v Kočevji, za pridno sadjarstvo, in Matej Germ, učitelj v Adlešičah, za pospeševanje in poduk sadjarstva.

K 7. točki programa: Volitev častnih in dopisujočih družbinih udov, predlaga tajnik g. Pirc v imé občnega zbora imenovanje dopisujočim članom c. kr. kmetijske družbe gosp. Karola Rambouseka, c. kr. stotnika i. sl., posestnika semenske postaje v Zborovu itd.

Gosp. Pirc na kratko navede zasluge omenjenega gospoda za c. k. kmetijsko družbo, na kar se predlog enoglasno sklène.

Po poročilu gosp. dr. viteza Bleiweis-Trsteniškega o družbini podkovski šoli (8. točka dnevnega reda) dá g. predsednik besedo članu gosp. c. k. prof. Linhardt u.

Gosp. prof. Linhardt razpravlja v daljšem govoru kmetijski poduk na kranjskih ljudskih šolah in govori o naših šolskih vrtih, ter stavi sledečo resolucijo: „Z ozirom na to, da je poduk o kmetijstvu v ljudskih šolah vspešen le takrat, kedar mu služijo dobro urejeni šolski vrti za podlago, je želja občnega zbora c. kr. kmetijske družbe, da se vse za ta nauk določene subvencije večinoma porabljajo za napravo popolnem pripravnih šolskih vrtov po krajih za to posebno ugodnih.“ Ker pri stavljenji te resolucije občni zbor ni bil več sklepčen, izroči se resolucija centralnemu odboru v daljno porabo.

H koncu zborovanja poročal je gosp. deželni predsednik baron Winkler o novi postavi, koju meni vlada predložiti deželnemu zboru ter omenja, da je ta postava v najožji zvezi z novo občinsko postavo.

Ob 1. uri zaključi gosp. predsednik zborovanje.

Kako se robida v gozdu zatara.

Marsikateri posestnik kupil je težko 1000 ali še več smrekic in nasadil goljavo v gozdu. Meseca avgusta šel je v gozd, da bi se prepričal, s kakim vspehom je sadil. Na svoje veliko začudenje najde celi gozdni delež z robido zaraščen, smrekice moral je iskati med goščo robide, pa jih je le malo našel, ker so še v gostem robidovji zadušile.

Kmetič jame premišljevali, na kak način bi zatrl robido in sklène, koj v spomladi izkopati ta škodljivi gozdni plevel.

In res v spomladi koplje več dni in izkoplje vso robido. Ko pozneje delo bolj natanko pregleduje, zapazi, dá je zraven robide tudi veliko mladih drevesec izkopal. Sčisteni prostor zasadi v drugič s smrekovimi sadikami. V jeseni zopet pogleda in vidi, da je nekoliko manj robide, vendar še veliko preveč, da bi mogle vsajene smrekice vspešno rasti.

Premišljuje in spozna, da robide na ta način ne bode mogoče zatreti, kajti on ima peščeno ilovnato njivo, katera je bila uže tolikokrat preorana, a robida se ni zatrla.

Po naključji pride gozdar k njemu. Kmet mu po- toži zló o robidi. Vešči gozdar mu nasvetuje: „Pore- žite konec julija ali začetek avgusta stebelca robidi prav pri tleh in videli boste, da je bode drugo leto komaj še eno četrtinko ostalo, kar jo je zdaj. Ako po- tem še to porežete, ne bode več rastla.“

Kmetovalec je poslušal gozdarja in storil, kakor mu je svetoval. Prec drugo leto meseca avgusta gre v gozd in poreže robibo.

Zlesenena stebelca dene na kupe, pride po-nje z vozom in reče ženi, naj, ko bode pekla kruh, z robidovimi šibicami zakuri. Žena ga uboga in še prav dobro se ji zdi, ker robidin les tako svitlo gori.

Vsadi kruh. Ko je pečen, zapazi nenavadno pri- jeten duh na kruhu. Ugiblje, od kod bi moral ta duh priti in spozna, da je nenavaden kruhov duh od ro- bidnega lesa, s katerim je gromado kurila.

In tudi v gozdu se je nasvet gozdarjev dobro ob- nesel, kajti, ko je kmetič v drugo robido porezal, ni rastla več in danes je celi prostor lepo s smrekami zasajen, katere čvrsto rastejo. Lejte no, če bi ne bil gozdarja poslušal in še kopal robido, pokončal bi bil veliko rastečega mladega drevja, lesa bi ne bil mogel za kurjavo porabiti in robide ne zatreti.

Dobro, da sem poslušal gozdarja!

P.